

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ

Cod: P01.21

Denumire: Dezvoltarea incluziunii elevilor cu CES

Nr. pag 7

Exemplar nr. : 1

1.Evidența modificărilor:

Ediția/ revizia	Data	Pag. cu modificări	Modificat		Verificat		Aprobat
			Nume	Semnătura	Nume	Semnătură	
1/0	Septembrie 2019	Elaborat inițial	Ratea Luiza Pielaru Simona		Dobrin Marius		Crețu Cristiana
1/0	Septembrie 2021	Revizuit	Ratea Luiza Pielaru Simona		Dobrin Marius		Crețu Cristiana
3/0	Noiembrie 2022	Revizuit	Ratea Luiza Pielaru Simona		Bostan Elena		Dobrin Marius

2.Lista persoanelor la care se difuzează ediția/revizia procedurii operaționale

Scopul difuzării	Exemplar nr.	Compartiment	Funcția	Numele și prenumele	Data primirii	Semnătura
informare	2	conducere	director	Dobrin Marius	Distribuita electronic	
arhivare	1	Secretariat	Secretar șef	Mijloianu Nicoleta	Distribuita electronic	
informare	3	CEAC	Secretar CEAC	Dură Elena	Distribuita electronic	
informare	3	Educativ	Consilier educativ	Surcel Mihaela	Distribuita electronic	
informare	3	Educativ	Profesorii diriginti	Toti profesorii diriginti	Distribuita electronic	

Aprobat,

DIRECTOR

Dobrin Marius Daniel

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

3. Definiții și abrevieri

Termenii și expresiile folosite au următoarele semnificații:

a) abilitarea și reabilitarea reprezintă acele măsuri eficiente și adecvate, personalizate, inclusiv prin punerea la dispoziție a produselor sau tehnologiilor asistive/de sprijin, și sprijinul reciproc între persoane cu aceleași probleme, pentru a permite persoanelor cu dizabilități să obțină și să își mențină maximum de autonomie, să își dezvolte pe deplin potențialul fizic, mintal, social, educațional și profesional și să realizeze o deplină integrare și participare în toate aspectele vieții sau să își mențină, îmbunătățească și să își crească calitatea vieții. Se promovează sintagma abilitare-reabilitare, cu distincția că abilitarea se referă la formarea de abilități prin mecanisme de compensare, în cazul funcțiilor care nu mai pot fi recuperate, cum este situația copiilor cu dizabilități congenitale sau dobândite precoce. Reabilitarea, din perspectiva prezentului ordin, reprezintă un concept mai larg decât cel de reabilitare medicală;

b) barierele sunt factorii din mediul unei persoane care, prin absență sau prezență, limitează funcționarea și creează dizabilitatea;

c) cerințele educaționale speciale reprezintă necesități educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației, adaptate particularităților individuale și celor caracteristice unei anumite deficiențe/afectări sau dizabilități sau tulburări/dificultăți de învățare, precum și o asistență complexă (medicală, socială, educațională etc.). Asistența complexă fără necesități educaționale suplimentare nu definește CES;

d) deficiențele/afectările sunt probleme ale funcțiilor sau structurilor corpului, ca deviație semnificativă sau pierdere. Acest concept nu se suprapune peste conceptul de boală sau afecțiune, ci reprezintă consecința funcțională a acestora. De asemenea, acest concept nu se suprapune nici peste conceptul de dizabilitate și nici peste conceptul de CES. Se folosește sintagma deficiență/afectare pentru a evidenția echivalența acestora. Deficiențele/afectările pot fi temporare sau permanente, evolutive, regresive sau staționare, intermitente sau continue. Aprecierea deficiențelor/afectărilor se face prin aplicarea criteriilor medicale de încadrare în grad de handicap;

e) dizabilitatea este un concept care cuprinde deficiențele/afectările, limitările de activitate și restricțiile de participare. Acest termen denotă aspectele negative ale interacțiunii dintre individul, copilul sau adultul care are o problemă de sănătate și factorii contextuali în care se regăsește, respectiv factorii de mediu și factorii personali. Aprecierea dizabilității se face prin aplicarea criteriilor biopsihosociale de încadrare în grad de handicap. Termenul de dizabilitate este echivalent cu termenul de handicap, dar nu toți copiii cu dizabilități sunt încadrați în grad de handicap, acesta din urmă fiind acordat numai la solicitarea părinților/reprezentantului legal;

f) educația incluzivă se referă la un sistem de educație deschis tuturor copiilor și fiecăruia în parte. Educația incluzivă înseamnă, de asemenea, un proces de identificare, diminuare și eliminare a barierelor care împiedică învățarea din școală și din afara școlii, deci de adaptare continuă a școlii la copii;

g) evaluarea funcționării, dizabilității și CES la copii este un proces complex, unitar, continuu și multidimensional, realizat într-un timp rezonabil, ce are drept scop identificarea condițiilor de sănătate, a dificultăților de învățare și dezavantajelor sociale, dar și a potențialului său de dezvoltare și a abilităților, care stau la baza planificării cât mai de timpuriu a beneficiilor, serviciilor și programelor de intervenții personalizate de abilitare/reabilitare. Acest proces include și evaluarea și reevaluarea impactului măsurilor aplicate asupra copilului;

h) factorii de mediu compun mediul fizic, social și atitudinal în care oamenii trăiesc și își duc existența. Printre factorii de mediu se numără lumea naturală și trăsăturile sale, lumea fizică

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

construită de oameni, alte persoane aflate în diferite relații și roluri, atitudini și valori, sisteme și servicii sociale, precum și politici, reglementări și legi;

i) funcționarea este un termen generic pentru funcțiile organismului, structurile corpului, activități și participare. Acest termen denotă aspectele pozitive ale interacțiunii dintre individul care are o problemă de sănătate și factorii contextuali în care se găsește, respectiv factorii de mediu și factorii personali;

j) intervenția timpurie reprezintă ansamblul acțiunilor din domeniile sănătății, educației, protecției copilului, abilitării și reabilitării realizate imediat după depistarea precoce a dizabilității, la copiii cu vârsta cuprinsă între naștere și 6 ani;

k) modelul medical al dizabilității consideră dizabilitatea ca pe o problemă a persoanei, cauzată direct de boală, traumă sau altă problemă de sănătate care necesită îngrijire medicală. În acest sens, managementul dizabilității are ca scop vindecarea sau adaptarea și schimbarea comportamentului individului;

l) modelul social al dizabilității consideră dizabilitatea ca fiind în principal o problemă creată social, care ține în primul rând de integrarea completă a individului în societate. Conform acestui model, managementul dizabilității necesită acțiune socială și este responsabilitatea comună a întregii societăți, în sensul producerii acelor schimbări de mediu necesare participării persoanelor cu dizabilități în toate domeniile vieții sociale, ceea ce, la nivel politic, devine o problemă de drepturi ale omului, respectiv drepturile copilului;

m) necesitățile educaționale suplimentare care definesc CES reprezintă nevoi identificate și observate, în dinamica dezvoltării copilului, de cadrul didactic care lucrează direct cu copilul, profesorul itinerant și de sprijin, alte cadre didactice, personalul serviciului de evaluare și orientare școlară și profesională, precum și de medicul de specialitate care pune diagnosticul potențial generator de deficiență/afectare și/sau dizabilitate sau diagnosticul de tulburare/dificultate de învățare. Necesitățile educaționale suplimentare pot fi: adaptare curriculară realizată de profesorul itinerant și de sprijin împreună cu cadrele didactice, strategii didactice diferențiate prin utilizare de fișe de lucru și fișe de evaluare individualizate, demers didactic individualizat/personalizat, utilizarea de caractere mărite, terapie logopedică etc. Deficiențele/Afectările, respectiv dizabilitățile care presupun necesități educaționale suplimentare sunt cele senzoriale, mintale, psihice și asociate, precum și dizabilitățile fizice - motorii și neuromotorii - care împiedică scrisul în mod permanent. Deficiențele/Afectările, respectiv dizabilitățile somatice și HIV/SIDA nu presupun necesități educaționale suplimentare, la fel și bolile rare fără tulburări psihice;

n) orientarea școlară și profesională de către COSP vizează, pe de o parte, înscrierea copilului cu dizabilități și CES sau doar cu CES în învățământul special și special integrat, iar pe de altă parte, școlarizarea la domiciliu sau în spital a copiilor fără CES, nedeplasabili, din motive medicale. Copiii nedeplasabili din motive medicale pot avea sau nu CES și, de asemenea, pot avea sau nu dizabilități;

o) participarea din perspectiva CIF-CT reprezintă implicarea într-o situație de viață;

p) planul de servicii individualizat reprezintă un instrument de planificare a serviciilor psihoeducaționale și a intervențiilor necesare asigurării dreptului la educație, precum și în vederea abilitării și reabilitării copiilor/elevilor/tinerilor orientați școlară și profesional de COSP. Aspecte generale privind procesul de evaluare a funcționării, dizabilității și CES :

- cerințele educaționale speciale (CES) reprezintă necesități educaționale suplimentare, complementare obiectivelor generale ale educației, adaptate particularităților individuale și celor

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

caracteristice unei anumite deficiențe/afectări sau dizabilități sau tulburări/dificultăți de învățare, precum și o asistență complexă (medicală, socială, educațională etc.).
Asistența complexă fără necesități educaționale suplimentare nu definește CES;

3.2. Abrevieri:

P = părinte, tutore, reprezentant legal

Cd = cadru didactic/profesor diriginte

PIP = plan de intervenție personalizat

PSI = plan de servicii individualizat

COSP=Comisia de Orientare Școlară și Profesională

SEOSP= Serviciul de Evaluare și Orientare Școlară și Profesională

CJRAE=Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională

RCP=responsabil de caz servicii psihoeducaționale

PS=profesor de sprijin

Scopul procedurii: creșterea incluziunii pentru elevii cu CES

Domeniul de aplicare : elevi cu cerințe educaționale speciale

Responsabilități: implementarea acestei proceduri implică lucrul în rețea, cuprinzând toți factorii educaționali din școală.

Notă: Elevi cu cerințe educaționale speciale sunt elevii cu dificultăți de învățare sau cu dizabilități care învață și progresează mai greu decât majoritatea elevilor de aceeași vârstă. Acești elevi vor avea nevoie de măsuri (oferte) educaționale speciale.

Nr. secvenței	Secvența	Responsabil
1.	Informarea învățătorilor și a profesorilor diriginți cu privire la măsurile de intervenție pentru CES	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informarea privind categoriile de elevi cu cerințe educaționale speciale ▪ Prezentarea instrumentelor (Fișa pre-evaluare, Chestionar autoevaluare pentru elevi, Ghid de interviu pentru elevi) ce vor fi utilizate pentru identificarea elevilor cu cerințe educaționale speciale 	Cadru didactic responsabil cu elevii cu CES
2	Identificare timpurie pe baza fișei de pre-evaluare	Prof. diriginti
	<p><i>Fișa pre-evaluare permite identificarea categoriilor generale de cerințe educaționale speciale pe care le poate avea un elev.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Completarea de către învățător/dirigintele clasei a fișei de pre-evaluare pentru elevii ce învață și progresează mai greu decât majoritatea elevilor de aceeași vârstă ▪ Consultarea unui specialist 	Cadru didactic responsabil cu elevii cu CES

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

Nr. secvenței	Secvența	Responsabil
	Colectarea de informații	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obținerea de informații prin discuții cu părinții, elevul, alți profesori ai clasei 	Prof. diriginti
	Organizarea întâlnirii Consiliului Profesorilor Clasei	
4	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Discuții individuale cu profesorii clasei despre organizarea întâlnirii și scopul acesteia ▪ Trimiterea de invitații scrise profesorilor clasei cu descrierea întâlnirii (scop, obiective, teme de discutat, timp de lucru necesar, lista participanților) ▪ Invitarea la întâlnire a unui specialist (profesor consilier) și a unui membru al echipei manageriale (director, consilier educativ) ▪ Prezentarea în această prima întâlnire a CPC instrumentele aplicate pentru identificarea copiilor cu CES <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dezvoltarea planului de activare a rețelei de suport în această întâlnire 	Prof. diriginti
	Activarea rețelei de suport	Echipea manageriala
5	Identificarea furnizorilor de servicii social-educăționale ce se pot implica în dezvoltarea și aplicarea planului individual de educație	Prof. diriginti Cadru didactic responsabil cu elevii cu CES
	Dezvoltarea Planului Individual de Educație	
6	<p>Planul educațional individual (PEI) este un mecanism ce permite planificarea, evidența și revizuirea ofertei educaționale speciale, pentru a răspunde cât mai bine nevoilor de dezvoltarea a elevilor cu CES.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nu se vor stabili mai mult de trei obiective ▪ Obiectivele trebuie să fie specifice, măsurabile, realizabile, realiste și temporale 	Cadru didactic responsabil cu elevii cu CES
	Aplicare și revizuire PEI	
7	Durata unui PEI depinde de cerințele și circumstanțele individuale. În general, durata unui PIE nu trebuie să depășească un semestru.	Echipea manageriala Prof. diriginti

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

Nr. secvenței	Secvența	Responsabil
		Cadru didactic responsabil cu elevii cu CES

***Evaluarea educațională**

(1) Evaluarea educațională are în vedere stabilirea nivelului de achiziții curriculare, a gradului de asimilare și corelare a acestora cu posibilitățile și nivelul de dezvoltare cognitivă, psihomotorie și socioafectivă a copilului, precum și identificarea decalajelor curriculare, a particularităților de învățare și dezvoltare.

(2) Evaluarea educațională este realizată, după caz, de către cadrul didactic care lucrează direct cu copilul: dirigintele pentru învățământul liceal, în colaborare cu consilierul școlar și alți profesioniști din echipa multidisciplinară.

(3) Rezultatele evaluării educaționale se consemnează în fișa psihopedagogică pentru copiii cu dizabilități și/sau CES, al cărei model este prezentat în anexa nr.2.

** Măsurile de sprijin pentru promovarea educației incluzive se formulează de către managerul de caz/responsabilul de caz servicii psihoeducaționale cu consultarea autorității locale de care aparține unitatea de învățământ, SPAS, unității de învățământ, ISJ/ISMB și a organizațiilor neguvernamentale.

(1) Măsurile de sprijin pentru prevenirea și combaterea barierelor de atitudine includ cel puțin:

- a) informarea părinților ai căror copii frecventează unitatea de învățământ cu privire la educația incluzivă și incluziunea socială a copiilor cu dizabilități și/sau CES;
- b) informarea elevilor din unitatea de învățământ cu privire la educația incluzivă și incluziunea socială a copiilor cu dizabilități și/sau CES, într-un limbaj adaptat vârstei și, de preferință, utilizând educația de la egal la egal;
- c) informarea conducerii unității de învățământ și a cadrelor didactice cu privire la educația incluzivă și incluziunea socială a copiilor cu dizabilități și/sau CES;
- d) prezența facilitatorului, numit în literatura de specialitate shadow, alături de copil în unitatea de învățământ.

(2) Alte măsuri de sprijin pentru prevenirea și combaterea barierelor de atitudine sunt informările și campaniile de conștientizare cu privire la acceptarea diversității, incluziunea socială a copiilor cu dizabilități și/sau CES desfășurate la nivelul comunității.

(3) Măsurile de sprijin pentru prevenirea și combaterea barierelor de mediu, prin adaptarea rezonabilă a unității de învățământ în care învață copilul, includ cel puțin:

- a) serviciile de sprijin educațional prevăzute de Ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr. 5.574/2011 pentru aprobarea Metodologiei privind organizarea serviciilor de sprijin educațional pentru copiii, elevii și tinerii cu cerințe educaționale speciale integrați în învățământul de masă, cu modificările ulterioare;
- b) accesibilizarea mediului fizic, informațional și de comunicare din unitatea de învățământ, adaptată la tipurile de dizabilitate, de exemplu mutarea claselor și laboratoarelor la parter sau asigurarea deplasării copilului cu fotoliu rulant la etaj prin utilizarea unui lift, accesibilizarea balustradei sau folosirea tehnologiilor de acces, precum și a tehnologiilor și dispozitivelor asistive.

COLEGIUL TEHNIC „COSTIN D. NENITESCU”	Dezvoltarea incluziunii elevilor cu C.E.S.	Procedura operațională PO 01.36
--	---	------------------------------------

** Măsurile de sprijin pentru pregătirea și adaptarea copilului în diferitele etape de tranziție, între diferite medii și etape ale dezvoltării individuale, se includ în planul de abilitare-reabilitare/planul de servicii individualizat în funcție de tipul tranziției.

(1) Măsurile de sprijin pentru tranziția de la pubertate la adolescență pot fi:

- a) pregătirea copilului prin informare adecvată vârstei, gradului de maturitate și tipului dizabilității de către familie și cadrele didactice;
- b) educație pentru sănătate sub forma disciplinei opționale sau oferită de alți furnizori de servicii educaționale, de sănătate sau sociale;
- c) consiliere din partea consilierului școlar sau din partea altor furnizori de servicii educaționale, de sănătate sau sociale;
- d) dezvoltarea abilităților de viață independentă în cadrul unor servicii sau cursuri.

(2) Măsurile de sprijin pentru tranziția de la gimnaziu la liceu sau școală profesională pot fi cele menționate anterior, la care se adaugă orientarea școlară și profesională (din perspectiva alegerii parcursului educațional/profesional).

(3) Măsurile de sprijin pentru integrarea socioprofesională pot fi cele menționate anterior, la care se adaugă: a) evaluare și consiliere vocațională;

- b) orientare profesională/în carieră;
- c) sprijin și consiliere pentru găsirea unui loc de muncă, angajare și adaptare la cerințele postului, inclusiv mediere pe piața muncii.

(4) Măsurile de sprijin pentru tranziția la viața de adult pot fi cele menționate anterior, la care se adaugă măsurile care vizează tranziția la sistemul de protecție a persoanelor adulte cu dizabilități:

- a) pregătirea copilului/tânărului prin informare adecvată vârstei, gradului de maturitate și tipului dizabilității de către familie și managerul de caz, incluzând aspectele privind acordarea gradului de handicap pentru persoanele adulte cu dizabilități;
- b) sprijinul pentru părinți/reprezentant legal pentru pregătirea documentelor necesare acordării gradului de handicap pentru persoanele adulte cu dizabilități;
- c) medierea relației părinților/reprezentantului a persoanelor adulte cu dizabilități.

***** **Monitorizarea cazului** reprezintă urmărirea și reevaluarea periodică a progreselor înregistrate de copil pe parcursul furnizării beneficiilor, serviciilor și intervențiilor, precum și după încheierea acestora pe o perioadă definită de timp.